

PÁD ŽELEZNEJ OPONY

V priebehu *nežnej revolúcie* došlo k otvoreniu hraníc s Rakúskom, ktoré symbolizovalo návrat slobody do Československa a súčasne návrat českých krajín a Slovenska do Európy. Už 30. novembra československé úrady pod tlakom verejných protestov zrušili tzv. vycestovacie doložky, ktorými boli dovtedy regulované (a veľmi často ich prostredníctvom úplne znemožňované) cesty na Západ. Po ich zrušení si každý občan mohol ihneď vymeniť až päťsto korún za valuty.

Na tento krok okamžite zareagovalo susedné Rakúsko, ktorého vláda s udalosťami v Československu od začiatku veľmi sympatizovala. Dňa 4. decembra zrušilo vízovú povinnosť pre československých občanov, čím umožnilo Čechom a Slovákom voľný vstup do krajiny. Dokonca boli zavedené dočasné opatrenia, ktoré mali pobyt novým návštevníkom v krajine uľahčiť. Pre držiteľov československých pasov bola vo Viedni zavedená zvláštna zľava na mestskú hromadnú dopravu, do celého radu múzeí a divadiel mali Čechoslováci vstup zdarma či s výraznou zľavou. V decembri 1989 navštívili Rakúsko státisíce československých občanov. Veľká väčšina z nich len na jediný deň bez nocľahu.

V rovnakom čase sa začalo odstraňovanie pohraničných zátarás a drôtených plotov nielen pozdĺž hraníc s Rakúskom, ale aj s Nemeckom.

Historický okamih. *Ministri zahraničných vecí Československa a Nemecka J. Dienstbier a Hans-Dietrich Genscher symbolicky strihajú drôty na československo-nemeckej hranici pri Nových Domkoch blízko Rozvadova 23. decembra 1989.*

HAINBURG 10. DECEMBER. AHOJ, EURÓPA!

Ponovembrový slogan o návrate do Európy vznikol začiatkom decembra 1989 v Bratislave. Slovenská metropola ako jediná z väčších miest vtedajšieho Československa ležala v tesnej blízkosti štátnej hranice so „západnou cudzinou“ – Rakúskom. Na dohľad od bratislavských panelákov na južnom predmestí Petržalky sa nachádzali drôtené ploty a strážne veže prísne strážené československými pohraničníkmi. Táto časť mesta mnohým pripomínala rozdelený nemecký Berlín. Staršia generácia si stále ešte pamätala predvojnové časy, kedy boli hranice do susednej krajiny voľne prístupné. Kedysi bolo slovenské mesto dokonca spojené električkovou linkou s Viedňou. V roku 1989 obyvatelia Československa navyše dobre vedeli, že v Rakúsku je štyrikrát vyššia životná úroveň ako v ich krajine a že Rakúšania, s ktorými kedysi tvorili jeden štát a zdieľali jeden osud, sa od roku 1945 tešia zo slobody a demokracie.

Začiatkom decembra bola zrušená vízová povinnosť s Rakúskom. Československí občania náhle smeli do susednej krajiny bez zvláštnych povolení a pečiatok. Na *Deň ľudských práv* 10. decembra bratislavská VPN zorganizovala veľký pochod z Bratislavy do najbližšieho rakúskeho mesta Hainburg, ktorý mal symbolizovať fakt, že aj Čechoslováci – podobne ako Nemci – búrajú „železnú oponu“ a opäť sa spájajú s Európou.

„Na čiare“. Hraničný priechod do Rakúska bol umiestnený niekoľko sto metrov za poslednými panelákmi na predmestí Petržalky. Pre veľkú väčšinu Čechoslovákov tam ešte pred pár dňami „končil svet“ (Lőrincz).

”

„Pre nás železná opona nebola žiaden intelektuálny koncept, niečo, čo vymyslel Churchill. Bolo to tu – veľmi hmatateľné, veľmi ponížujúce.“

Martin Bútora, vplyvný predstaviteľ VPN

Pohraničné mesto.

*Pred 17. novembrom
1989 Bratislava ležala
ako jedno z mála
väčších miest priamo
na „železnej oponě“
(lőrincz).*

Strážna veža. *Obyvatelia
mesta ju mali denne pred očami.
Za ňou sa nachádzal pre nich
úplne neznámy a nedostupný
svet. Rakúsko vtedy bolo pre
bežných Čechoslovákov rovnako
nedostupné a vzdialené ako USA
či Austrália (lőrincz).*

Chceme do Európy!

(lőrincz).

Ludské práva! V ten deň sa konal pochod (lőrincz).

Strana slobody. Akcie sa zúčastnila aj malá slovenská politická strana, pred 17. novembrom trpená komunistickým režimom (lőrincz).

Ahoj, Európa! Týmto zvolaním Ján Budaj pozdravil účastníkov pochodu na oboch brehoch Dunaja (lőrincz).

Na „železnej opone“ (lőrincz).

Neskutočný okamih. Dnes na hraniciach medzi Slovenskom a Rakúskom v Petržalke nie sú žiadne hraničné kontroly. Snáď to tak zostane aj v budúcnosti. V roku 1989 však predstavoval prvý priechod cez prísne strážené hranice s obyčajným cestovným pasom úplne neuveriteľný zážitok, len niekoľko dní predtým úplne nemysliteľný (lőrincz).

Kolóny pred hranicami.

Motiváciou veľkej väčšiny vtedajších návštevníkov Rakúska bola obyčajná zvedavosť, ako to v „kapitalistickej cudzine“ vyzerá. Mnohí boli po prekročení hraníc šokovaní priepastnými rozdielmi v životnej úrovni aj vzhľade miest a krajiny medzi dvoma susednými štátmi. Petržalka, 7. decembra (tasr).

Rad na valuty. *Po otvorení rakúskych hraníc sa pred československými bankami vytvorili dlhé rady ako na snímke z Bratislavy (tasr).*

Nový hraničný priechod. Po otvorení štátnych hraníc do Rakúska 8. decembra vzniklo niekoľko nových hraničných priechodov v miestach prestrihnutých drôtov ako napríklad v Jarovciach neďaleko Petržalky (tasr).

Strihanie drôtu. Ráno 11. decembra začali pohraničníci odstraňovať zátaras a drôtené ploty pri Devíne na hranici s Rakúskom (tasr).

